Lähettäjä: Kimmo Alkio, toimitusjohtaja, Tieto Oyj / puheenjohtaja, data- ja alustatalouden alaryhmä, kansallinen Tekoälyaika-ohjelma

Vastaanottaja: Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Viite: U 69/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Digitaalinen Eurooppa –ohjelman perustamisesta vuosiksi 2021-2027 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita, yritysten mukaan luettuna pienten ja keskisuurten yritysten, kilpailukykyä ja Euroopan tilastoja koskevan ohjelman perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 99/2013, (EU) N:o 1287/2013, (EU) N:o 254/2014, (EU) N:o 258/2014, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) 2017/826 kumoamisesta

Asiantuntijalausunto 3.10.2018 / Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinat

Kansallinen Tekoälyaika-ohjelma ja sen data- ja alustatalousryhmä

Elinkeinoministeri Mika Lintilä asetti toukokuun lopulla 2017 työryhmän luotsaamaan Suomen tekoälyä soveltavien ja laajasti digitalisaatiota hyödyntävien kärkimaiden joukkoon.

Työryhmä esitti lokakuussa 2017 ensimmäisen väliraporttinsa ja siinä kahdeksan avainta, joilla Suomi viedään tekoälyaikaan. Työryhmän raportin perusteella käynnistettiin Tekoälyaika-ohjelma ja siihen alatyöryhmiä, joista data- ja alustatalouden ryhmä on laajasti teknologisiin, taloudellisiin ja tietopoliittisiin kysymyksiin pureutuva kokonaisuus, jonka työhön osallistuu monipuolinen sidosryhmä-joukko.

Data- ja alustataloustyöryhmä pyrkii selvittämään, miten datavarantojen rakentumista ja hyödyntämistä voidaan edesauttaa kaikilla sektoreilla. Alamme myös yhteiskuntana ymmärtämään sitä, miten suuri merkitys tekoälyllä ja digitalisaatiolla tulee olemaan hyvinvoivalle Suomelle ja laajemmassa mittakaavassa koko Euroopalle. Olemme osaltamme määrittelemässä toimenpiteitä, joiden avulla pystymme myös Suomessa hyödyntämään digitaalisen yhteiskunnan tuomat mahdollisuudet.

Data, tekoäly ja alustatalous Suomen ja Euroopan onnistumisen elementteinä

Data, tekoäly ja alustatalous sekä näihin liittyvä osaamisen kehittäminen ovat useiden viimeaikaisten kansallisten ja kansainvälisten tutkimusten ja selvitysten (mm. Accenture ja McKinsey) perusteella Suomen ja samalla koko Euroopan tulevaisuuden hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn keskiössä. Nämä kyseiset osa-alueet luovat pohjan hyödyntää digitalisoituvan yhteiskunnan tuomia mahdollisuuksia.

Mainittujen kilpailullisten tekijöiden hyödyntäminen globaalissa kilpajuoksussa edellyttää kuitenkin niin Suomelta kuin koko Euroopaltakin määrätietoisia askeleita ja rohkeita investointeja, jotta luomme asetettujen tavoitteiden kannalta uskottavat onnistumisen edellytykset USA:n ja Kiinan viitoittamien lähestymistapojen välimaastossa niin yhteiskunnalle kuin yrityksillekin PPPP (Public-Private-People Partnership) -hengessä.

Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinaohjelma tehokkaaseen hyötykäyttöön

Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotus asetuksesta **Digitaalinen Eurooppa** –ohjelman perustamisesta vuosiksi 2021-2027 sisältää tärkeitä painopistealueita (suurteholaskenta, tekoäly, kyberturvallisuus ja luottamus, digitaaliset taidot, ja digitaaliteknologioiden hyödyntäminen ja yhteentoimivuus). Keskeistä työn onnistumisen ja tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta on, että ohjelma on operationaalinen heti sen alusta lähtien, tukee positiivisella tavalla digitaalisten innovaatio- ja osaamiskeskittymien syntymistä ja verkottumista, ja hyödyntää digitaalisuuden synergioita laaja-alaisesti sekä kehittäjä- että hyödyntäjäpuolella avoimen alustatalouden hengessä.

Vastaavasti uusi Euroopan sisämarkkinoiden syntymistä tukevalla **sisämarkkinaohjelmalla** (tavarat ja palvelut, kilpailukyky, standardointi, kuluttajat, tilastot ja terveys) on potentiaalisesti vaikuttava rooli fragmentoituneiden ohjelmien yhdistelemisessä, varojen tehokkaammassa käytössä ja Eurooppa-tasoisen tasavertaisuuden ja yhdenmukaisuuden edistämisessä yhdessä siihen kytkeytyvän Invest EU –rahaston kanssa.

Vaikuttavuuden varmistaminen Euroopan tulevaisuuden ja kilpailukyvyn kannalta

Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinaohjelma sisältävät Euroopan tulevaisuuden ja kilpailukyvyn kannalta hyviä, keskeisiä elementtejä, joten valtioneuvoston lähtökohtaisesti positiiviseen kantaan esimerkiksi rahoituksen ja tavoitteellisuuden lisäämisestä sekä eri kokoisten yritysten osallistamisesta on tietyin varauksin helppo yhtyä:

- **Digitaaliset innovaatiokeskittymät (Digital Innovation Hub, DIH):** Yksi DIH/maa helpottaa tietyssä mielessä kontaktointia ja koordinointia. Mikäli vain yksi keskittymä/maa valikoituu toimintatavaksi, sen alle tarvitaan vähintään monipuolinen kansallisten osaamiskeskusten verkosto digitaalisuuden eri osa-alueille ja samaan aikaan pitää varmistaa, että DIH-rakenne ei vääristä kansallista tilannetta vaan tukee yhteistyön syntymistä. Kyseisen innovaatiokeskittymän tulee toimia hyvin selkein painopistein ja tavalla jossa verkostojen hyödyt ja kokemukset voidaan jakaa avoimesti.
- **Horizon Europen, kansallisten ohjelmien ja esitettyjen tukitoimenpiteiden kytkeminen yhteen:** On tärkeää varmistaa, että Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinaohjelmat kytkeytyvät kansallisiin ohjelmiin ja Horizon Europeen vivuttaen sekä nykyisen Horizon 2020 -ohjelman että tulevan Horizon Europe -ohjelman tuloksia laajasti käyttöön sekä yrityksissä että yhteiskunnassa.
- **Rahoitustasot:** Horizon Europe (soveltuvin osin), Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinaohjelmat pureutuvat tärkeisiin digitaalisuusalueen haasteisiin/mahdollisuuksiin kohdennetulla rahoituksella, mutta globaalilla tasolla summat ovat vielä varsin maltillisia ja vaativat merkittäviä kansallisia eurooppalaisia lisäinvestointeja ollakseen sekä kansainvälisesti että tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta uskottavia.

Suomi edelläkävijänä kansallisten panostusten avulla

Suomen on tärkeää olla aktiivisesti mukana ja edelläkävijänä vaikuttamassa sekä Digitaalinen Eurooppa että sisämarkkinaohjelmassa.

Tämä tarkoittaa Suomessa tehdyn työn ja parhaiden oppien levittämistä kirittämään Eurooppaa. Vastavuoroisesti se tarkoittaa täydentävien elementtien hakemista eurooppalaisesta kontekstista sekä auttamaan Suomea eteenpäin että skaalaamaan ratkaisuja Eurooppa-tason kautta maailmalle.

Onnistumisen ja malliesimerkkinä toimimisen kannalta on tärkeää, että Suomi investoi itsekin riittävällä kansallisella tasolla, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa.

Espoossa 2.10.2018

Kunnioittaen

Kimmo Alkio
Toimitusjohtaja, Tieto Oyj
Puheenjohtaja, data- ja alustatalouden alaryhmä, kansallinen Tekoälyaika-ohjelma